Artikel in De Standaard van 29 december 2025 – Heleen Debeuckelaere

Het Moinil-effect: aantal onderzoeken in Brussel bijna verdubbeld

In een jaar tijd is het aantal dossiers in gerechtelijk onderzoek in Brussel bijna verdubbeld. De Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg waarschuwt voor ontwrichtende gevolgen. “Ik vrees dat voor het systeem vastloopt, mijn mensen zullen crashen.”

Begin 2025 beloofde de toen nieuwbakken Brusselse procureur Julien Moinil in De Standaard dat “iedere opgepakte dief, zakkenroller of dealer” door zijn parket gezien zou worden. “Ik wil niet dat de boodschap is: pik maar fietsen, er gebeurt niks. Niet meer zolang ik procureur ben.” Bijna een jaar later blijkt dat hij zijn belofte is nagekomen, en dat heeft gevolgen verderop in de strafketen.

Bij de vijf onderzoeksrechters van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg is het aantal dossiers in gerechtelijk onderzoek gestegen van 1.082 in 2024 naar 1.999 dit jaar (vastgesteld op 23 december 2025). Aan Franstalige kant steeg het aantal van 2.140 dossiers in 2024 naar meer dan 3.600 in 2025. Daar zijn er weliswaar zeventien onderzoeksrechters. De definitieve cijfers volgen aan het einde van het jaar.

Goed nieuws dus voor de Brusselaar die na de zoveelste fietsdiefstal of inbraakpoging de buik vol had van de werking van justitie in de hoofdstad. Maar de gerechtelijke keten heeft niet genoeg middelen om te volgen, vertelt Simon Cardon de Lichtbuer, de voorzitter van de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg van Brussel. Hij trekt aan de alarmbel en vraagt bijkomend personeel om de “ontwrichtende flessenhals” te verbreden.

'Onderbroekzaken'

De Nederlandstalige rechtbank zal op korte termijn een zesde onderzoekskamer openstellen, maar er is geen ruimte voor nieuwe aanwervingen binnen het kader van 41 magistraten - dat aantal is bij wet vastgelegd. In de plaats daarvan moet een rechter van de burgerlijke rechtbank opschuiven naar de onderzoekskamer. Dat zal gevolgen hebben voor onder andere bouwzaken en fiscale dossiers. “Ik vrees dat we daar naar doorlooptijden van twee jaar zullen gaan, de burger zal dus langer moeten wachten op een vonnis”, zegt Cardon de Lichtbuer.

Bovendien is één persoon extra om de werklast op onderzoek mee te verdelen “verre van genoeg”, volgens de voorzitter. Hier en daar zullen er nog een paar efficiëntie-ingrepen gebeuren, maar dat zal naar alle waarschijnlijkheid niet voldoende zijn om echt een verschil te maken. De stijging van het aantal onderzoeken heeft ook gevolgen voor de rest van de strafketen: de correctionele sectie, die de feiten uiteindelijk moet beoordelen, komt met een grotere achterstand te zitten. Daardoor zitten mensen op hun beurt langer in voorhechtenis in een overvolle gevangenis. Dat leidt dan weer tot een toevloed aan verzoeken tot voorwaardelijke invrijheidsstelling bij diezelfde rechters.

Het gaat soms om relatief lichte feiten die nu onderzocht worden, in de rechtbank ook wel eens 'onderbroekzaken' genoemd, verwijzend naar de diefstal van een onderbroek in de winkel. Zo'n dief werd vroeger vaak een dag later alweer gelost en niet voorgeleid voor de onderzoeksrechter. “De strafketen is belangrijk, maar het is niet het enige wat we doen”, zegt Cardon de Lichtbuer. “Stel, je krijgt als ouder je kind niet te zien. Wil je dan een jaar wachten voor een rechter daarover kan beslissen? Als we nog iemand moeten verschuiven, zal dat mogelijk vanuit de familierechtbank zijn.”

Ook de gevraagde vernieuwing op justitie zal moeten wachten zolang er geen extra ondersteuning is. “We willen meer aandacht voor bemiddeling en minnelijke schikking”, aldus Cardon de Lichtbuer. “En we willen ook drugsbehandelingskamers. Dat zijn allemaal prachtprojecten die op lange termijn het aantal dossiers op onze bureaus zullen verminderen. Maar ik heb wel mensen nodig om die dingen te kunnen doen.”

Systeemcrash

Cardon de Lichtbuer is ook lid van het College van Hoven en Rechtbanken, dat instaat voor de algemene werking van alle hoven en rechtbanken van België. Dat heeft in 2023 een nationale werklastmeting uitgevoerd. Voor de Nederlandstalige rechtbank van eerste aanleg van Brussel kwam het tot de conclusie dat die veertien bijkomende rechters en bijbehorend personeel nodig had om een vlotte toegang tot justitie te garanderen.

Op nationaal niveau wordt er intussen druk onderhandeld over de uitbreiding van de kaders voor magistraten, en over de mogelijkheid om magistraten te verschuiven tussen minder bevraagde rechtbanken en die waar de werkdruk zeer hoog is. Maar dat kost energie, tijd, en vooral: er is een koninklijk besluit nodig. De vrees is dat het nog voor de voorbereiding gedaan is tot een fatale crash zal komen.

“Ik heb veel bewondering voor Moinil, hij pakt de zaken aan”, zegt Cardon de Lichtbuer. “Hij wil aantonen dat er dringend geïnvesteerd moet worden in onze veiligheid, ook als het systeem moet crashen om dat te bewijzen. Maar ik vrees dat voor het systeem zal vastlopen, mijn mensen zullen uitvallen. En dan kunnen we echt niets meer doen.” Het parket van Brussel kon door de feestperiode niet reageren op onze vragen. “Een volledige communicatie over deze onderwerpen is voorzien voor in januari”, klonk het.

Heleen Debeuckelaere